

UDK 336.2 / 347.7

Tajno društvo

Božo Prelević, dipl. iur.

U poduzetničkoj praksi se ne tako rijetko koristi institut tajnog društva, koji tajnom članu omogućuje sudjelovanje u dobiti i obvezu sudjelovanja u snošenju gubitaka društva, bez njegovog upisivanja u sudski registar. Tajno društvo uređeno je u prvom redu odredbama Zakona o trgovačkim društvima, ali se podredno primjenjuju i pravila ugovornog prava iz Zakona o obveznim odnosima. Autor u članku analizira zakonske odredbe kojima je uređen institut tajnog društva sa primjerom ugovora o osnivanju tajnog društva i sudskom praksom.

1. Uvod

Tajno društvo uređeno je u prvom redu odredbama Zakona o trgovačkim društvima¹ (u nastavku teksta: ZTD). Kako ćemo vidjeti u nastavku, odredbe kojima se uređuje institut tajnog društva većinom su dispozitivne naravi pa poduzetnik i tajni član mogu svoje odnose i drukčije regulirati ugovorom o osnivanju tajnog društva. Podredno se na sadržaj ovog ugovora primjenjuju i odredbe Zakona o obveznim odnosima² (u nastavku teksta: ZOO).

Temeljni razlog za osnivanje tajnog društva gledajući sa aspekta tajnog člana jest interes da ulaganjem imovine kod nekog poduzetnika stekne pravo na sudjelovanje u dobiti, a da pri tome ne bude imenovan u sudskom registru kao imatelj poslovnog udjela. S druge strane, razlozi radi kojih poduzetnici ulaze u tajno društvo mogu biti različiti, ali najčešći razlog leži u potrebi pribavljanja dodatnih investicijskih sredstava pod povoljnijim uvjetima od onih koje nude institucionalni investitori, ili uopće u nemogućnosti nabavljanja sredstava na ovaj način. U nastavku ćemo se najprije upoznati sa pojmom i pravnim obilježjima tajnog društva sukladno odredbama ZTD-a.

2. Pojam i pravna obilježja tajnog društva

Pojam i glavna obilježja tajnog društva određeni su u ZTD-u.

2.1. Pojam tajnog društva

ističemo...

Tajno društvo nastaje ugovorom kojim jedna osoba (tajni član) ulaže neku imovinsku vrijednost u poduzeće druge osobe (poduzetnika), te na temelju toga uloga stječe pravo sudjelovanja u dobiti i u gubitku poduzetnika³.

2.1.1. Poduzetnik

Pod pojmom poduzetnika podrazumijevamo svakog trgovca. To će u pravilu, kada se radi o tajnom društvu sukladno odredbama ZTD-a, najčešće biti u praksi trgovačko društvo.

Pri tome, poduzetnik u tajnom društvu ne bi mogla biti pravna osoba u likvidaciji, ili stečaju. Naime, pravna osoba u likvidaciji, ili stečaju, nema za cilj stjecanje dobiti nego okončanje poslova radi prestanka društva.

2.1.2. Tajni član i ulog tajnog člana

Tajni član je ugovorna strana koja daje ulog u društvo. Tajno društvo može imati jednog, ili više tajnih članova.

Ulog tajnoga člana ulazi u imovinu poduzetnika.

ističemo...

Ovaj ulog tajnoga člana može se sastojati u novcu odnosno stvarima i pravima čija se vrijednost može izraziti u novcu.

2.1.3. Dostavljanje ugovora poreznom tijelu

Treba istaknuti kako je zadnjim izmjenama ZTD-a iz 2019. predviđena obveza dostavljanja ugovora o osnivanju tajnog društva poreznom tijelu. Naime, sukladno zakonskim odredbama, u slučaju da je javni bilježnik sudjelovao u sastavljanju, potvrdi ili ovjeri ugovora o osnivanju tajnog društva, dužan je bez odgađanja dostaviti jedan pri-

1 Nar. nov., br. 111/93, 34/99, 52/00- Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11-Kazneni zakon, 152/11-pročišćeni tekst, 111/12, 68/13, 110/15 i 40/19.

2 Nar. nov., br. 35/05, 41/08, 125/11-Zakon o rokovima ispunjenja novčanih obveza, 78/15 i 29/18.

3 Čl. 148. st. 1. ZTD-a.

mjerak ugovora nadležnoj ispostavi Ministarstva financija, Porezne uprave prema sjedištu poduzetnika⁴.

ističemo...

S druge strane, ako u sastavljanju, potvrdi ili ovjeri ugovora o osnivanju tajnog društva nije sudjelovao javni bilježnik, poduzetnik je dužan ovaj ugovor dostaviti nadležnoj ispostavi Ministarstva financija, Porezne uprave u roku od 15 dana od dana sklapanja ugovora.

2.1.4. Pravne karakteristike ugovora

Ugovor o osnivanju tajnog društva je ugovor obveznog prava.

ističemo...

Da je tome tako, vidljivo je i iz odredbe čl. 149. st. 2. ZTD-a koju analiziramo u nastavku⁵, a iz koje je vidljivo da se na sadržaj ovog ugovora, ako samim ZTD-om nije određeno drukčije, podredno primjenjuju pravila ZOO-a o ortakluku.

Radi toga, u pravnoj literaturi se tajno društvo definira i kao obvezopravni ugovor u kojem tajni član sudjeluje imovinskim ulogom u poduzeću drugoga (javnog člana, poduzetnika, imatelja poslovnog udjela) na kojeg prelazi ulog tajnog člana, koji temeljem tog uloga stječe pravo sudjelovanja u dobitku i gubitku poduzetnika, a prema trećima poduzetnik je isključivi nositelj svih prava i obveza⁶.

2.1.2. Oblik ugovora

Do spomenutih zadnjih izmjena ZTD-a iz 2019., samim ZTD-om nije bio propisan poseban oblik ugovora o osnivanju tajnog društva pa se ovaj ugovor mogao sklopiti i usmeno, ili konkludentnim radnjama.

ističemo...

Međutim, kako proizlazi iz navedene nove odredbe čl. 148. st. 5. ZTD-a⁷, ovaj ugovor sada mora biti sastavljen u pisanom obliku, s time da je navedenom zakonskom odredbom prepušteno samim ugovornim stranama hoće li ovaj ugovor solemnizirati kod javnog bilježnika, ili ne.

Obzirom na važnost ovog ugovora i pravne posljedice njegovog izvršenja na imovinu ugovornih strana, svakako preporučamo sklapanje ugovora o osnivanju tajnog društva pred javnim bilježnikom, tim više što ugovorne strane mogu u sadržaj ugovora u cilju osiguranja svojih potraživanja unijeti i ovršnu klauzulu, što u tom slučaju implicira njegovu solemnizaciju kod javnog bilježnika.

2.1.3. Pravna osobnost i tvrtka

ističemo...

Tajno društvo nije pravna osoba i nema tvrtku⁸.

U tvrtku poduzetnika ne mogu se unijeti ime ni tvrtka tajnoga člana. To je i logično, jer bi suprotna zakonska odredba činila institut tajnog društva bespotrebним.

Naime, razlog radi kojeg tajni član sklapa ugovor o osnivanju tajnog društva, osim sudjelovanja u dobiti društva, jest i to što iz sudskog registra nije vidljivo njegovo tajno članstvo u društvu. Osim toga razlog za osnivanje tajnog društva s aspekta tajnog člana može biti i činjenica da on ne raspolaže potrebnom kvalifikacijom, ili koncesijom za obavljanje određenih poslova, u obiteljskim razlozima, u izbjegavanju zabrane konkurencije, u želji da se osnuje trgovačko društvo ali bez registracije osobnih podataka u sudskom registru i dr. Treba istaknuti kako u pravnom prometu prema trećima nastupa samo poduzetnik i on je isključivi nositelj svih prava i obveza⁹.

2.1.4. Razgraničenje u odnosu na druge ugovore obveznog prava

Ugovor o osnivanju tajnog društva može imati sličnosti sa nekim drugim imenovanim ugovorima obveznog prava (to su ugovori određeni, odnosno posebno imenovani u odredbama ZOO-a) pa je potrebno utvrditi barem neke kriterije razlikovanja. Posebno su česte u praksi sličnosti ovog ugovora sa ugovorom o zajmu. Tako npr. ako se tajnog člana koji se obvezuje npr. dati ulog u novcu u poduzeće poduzetnika isključi iz podjele dobiti, ne radi se uopće o ugovoru o osnivanju tajnog društva nego o ugovoru o zajmu.

2.2. Pravna obilježja tajnog društva

U pravnoj literaturi uobičajeno se navode određena pravna obilježja tajnog društva koja čine ovaj institut trgovačkog prava uređen odredbama ZTD-a posebnim u odnosu na ostale zakonske institute. Temeljna obilježja tajnog društva jesu sljedeća¹⁰:

- tajno društvo nije trgovačko društvo – tajno društvo nije kao poseban oblik trgovačkog društva navedeno u ZTD-u. Tajno društvo se ne upisuje u sudski registar kao što je to slučaj sa trgovačkim društvima. Osim toga, osnivanjem tajnog društva ne nastaje posebna zajednička imovina tajnog društva nego ulog tajnog člana prelazi u imovinu poduzetnika (imatelja poslovnog udjela);
- tajno društvo nastaje ugovorom o osnivanju tajnog društva;
- za osnivanje tajnog društva potrebno je postojanje poduzeća poduzetnika – mora se raditi o trgovcu iz čl. 3. ZTD-a, a ne o pojedinačnom poslu;
- tajni član može biti svaka poslovno sposobna osoba;
- tajno društvo nema pravnu osobnost ni vlastitu tvrtku;
- u tajnom društvu tajni član sudjeluje imovinskim ulogom koji ulazi u imovinu poduzetnika, a može se sastojati u novcu, stvarima i pravima čija se vrijednost može izraziti u novcu. Ulog tajnog člana ne može se sastojati u radu, uslugama i sl.;
- u pravnom prometu prema trećim osobama sudjeluje samo poduzetnik, koji je isključivi nositelj svih prava i obveza;
- tajni član sudjeluje u dobiti i gubitku poduzetnika, pri čemu ovo sudjelovanje može u ugovoru biti utvrđeno u najmanjoj, ili najvećoj svoti i sl.;
- pozornost poduzetnika – poduzetnik u ispunjavanju svojih obveza iz tajnog društva postupa s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika iz čl. 10, st. 1. ZOO-a. Pojačana pozornost poduzetnika proizlazi iz njegovog svojstva kao trgovca

4 Čl. 148. st. 5. ZTD-a.

5 Vidjeti pod 3.1.

6 Gorenc, Vilić, Komentar Zakona o trgovačkim društvima, RRIF, Zagreb, 2004., str. 156.

7 Vidjeti pod 2.1.

8 Čl. 148. st. 3. ZTD-a.

9 Čl. 148. st. 4. ZTD-a.

10 Gorenc, V., Komentar Zakona o trgovačkim društvima, RRIF, Zagreb, 2004., str. 157.

koji svoj posao mora obavljati profesionalno i s pozornošću koja se od trgovca objektivno zahtijeva;

- poduzetnik smije koristiti ulog tajnog člana samo na ugovoreni način;
- zabrana konkurencije;
- imovina tajnog društva je imovina poduzetnika;
- dispozitivnost odredbi ZTD-a o tajnom društvu - poduzetnik i tajni član mogu svoje odnose urediti i drukčije od zakonskih odredbi, ali ugovor o tajnom društvu se ne smije pretvoriti u drugi ugovor (odnos) npr. ugovor o zajmu time da se ugovor iz i drukčije urediti, jedino pri tome moraju biti oprezni da ugovor zadrži pravna obilježja ugovora o osnivanju tajnog društva, a ne nekog drugog ugovora (npr. ugovora o zajmu);
- ugovor o osnivanju tajnog društva nakon izmjena ZTD-a mora biti u pisanom obliku;
- gospodarska svrha – tajno društvo mora imati gospodarsku svrhu, cilj njegovog osnivanja je stjecanje dobiti obavljanjem gospodarske djelatnosti.

Iz sudske prakse – Odluka Visokog trgovačkog suda br. PŽ-2561/03 od 9. kolovoza 2006.:

„... Tajno društvo nastaje ugovorom kojim jedna osoba (tajni član) ulaže neku imovinsku vrijednost u poduzeće druge osobe (poduzetnika), te na temelju tog uloga stječe pravo sudjelovanja u dobiti i gubitku poduzetnika...”.

3. Odnosi između poduzetnika i tajnog člana

Odnosi između poduzetnika i tajnog člana obuhvaćaju primjenu odgovarajućih pravnih pravila, odgovornost i pravo nadzora tajnog člana.

3.1. Primjena pravnih pravila na odnose između poduzetnika i tajnog člana

ističemo...

ZTD-om je određeno kako se odnosi između poduzetnika i tajnog člana uređuju u prvom redu ugovorom¹¹.

Podredno (supsidijarno) se na odnose između poduzetnika i tajnoga člana društva primjenjuju odredbe ZOO-a o ortaštvu. Primjena odredbi čl. 637.-660. ZOO-a o ortaštvu na odnose između poduzetnika i tajnog člana dolaze u obzir samo ako ti odnosi nisu uređeni ugovorom, ili odredbama Dijela drugog, Glave III. o tajnom društvu, čl. 148.-157. ZTD-a.

Također, podredno, kako je određeno samim ZTD-om u čl. 155. st. 1., u vezi otkaza ugovora o tajnom društvu, podredno se primjenjuju njegove odredbe čl. 98. i čl. 100.-101. o javnom trgovačkom društvu¹². Obzirom na navedeno, na odnos poduzetnika i tajnog člana hijerarhijski se primjenjuju sljedeća pravna pravila:

- u prvom redu odredbe ugovora o osnivanju tajnog društva sukladno zakonskim odredbama;
- odredbe čl. 148.-157. ZTD-a o tajnom društvu;
- podredno (supsidijarno) odredbe ZOO-a o ortaštvu;
- odredbe čl. 98. i čl. 100.-101. ZTD-a o javnom trgovačkom društvu.

¹¹ Čl. 149. st. 1. ZTD-a.

¹² Vidjeti pod 5.3.

3.2. Odgovornost tajnog člana

ističemo...

Budući da je poduzetnik isključivi nositelj prava i obveza prema trećim osobama, time je odgovornost tajnog člana prema trećima isključena.

Jedina obveza tajnog člana prema poduzetniku svodi se na obvezu davanja (uplate) uloga. U slučaju da tajni član s uplatom dođe u zakašnjenje, vjerovnik poduzetnika nema mogućnost izravno od tajnog člana tražiti uplatu uloga koji bi ušao u imovinu poduzetnika, kako bi iz te imovine vjerovnik poduzetnika mogao naplatiti svoje potraživanje.

Naime, uplata uloga je ugovorna obveza koju tajni član ima prema poduzetniku pa stoga jedino poduzetnik ima pravo od tajnog člana izravno zahtijevati uplatu uloga. Vjerovnik poduzetnika može jedino postaviti zahtjev za pljenidbu tražbine poduzetnika prema tajnom članu i prenijeti je na sebe.

3.3. Pravo nadzora tajnoga člana

Kako tajni član nema pravo voditi poslove društva, ZTD-om mu je radi zaštite njegovih interesa osigurano pravo nadzora nad poslovanjem poduzetnika.

ističemo...

To znači kako se ovo važno pravo tajnog člana ogleda u njegovom pravu zahtijevati da mu se preda prijepis godišnjih financijskih izvješća radi provjere njihove ispravnosti te da mu se u tu svrhu dozvoli uvid u poslovne knjige i dadu potrebna razjašnjenja¹³.

Kada za to postoji opravdani razlog, sud će na zahtjev tajnoga člana u svako doba naložiti poduzetniku da tajnome članu priopći financijska izvješća društva u pisanom obliku, te da mu dade druga razjašnjenja i omogući uvid u poslovne knjige društva i u druge isprave¹⁴. Sukladno čl. 40. st. 2. ZTD-a, trgovački sud prema mjestu sjedišta društva (poduzeća) poduzetnika nadležan je za eventualne sporove nastale u vezi provedbe navedene zakonske odredbe, pri čemu o ovom sporu odlučuje u izvanparničnom postupku. Ovaj postupak je hitan, a rok za eventualnu žalbu je osam dana, pri čemu je o ovoj žalbi sud drugog stupnja dužan je odlučiti u roku od trideset dana¹⁵.

ističemo...

Navedena prava tajnog člana ne mogu isključiti ni ograničiti ugovorom o osnivanju tajnog društva, što znači da je navedena odredba ZTD-a prisilnog karaktera (kogentna)¹⁶.

Osim toga, treba istaknuti kako tajni član nema posebnih prava na obaviještenost koja članu javnog trgovačkog društva pripadaju temeljem čl. 84. ZTD-a. Podsjećamo, ovom zakonskom odredbom, koja se, znači, ne primjenjuje na tajnog člana, je predviđeno kako se svaki član javnog trgovačkog društva može, pa i kada je isključen od

¹³ Čl. 150. st. 1. ZTD-a.

¹⁴ Čl. 150. st. 2. ZTD-a.

¹⁵ Čl. 40. st. 3. ZTD-a.

¹⁶ Čl. 150. st. 4. ZTD-a.

vođenja poslova društva, osobno obavijestiti o poslovima društva, pregledati knjige i obaviti uvid u dokumentaciju, te za sebe sastaviti godišnja financijska izvješća, pri čemu se ova prava ne mogu isključiti ni ograničiti, ako postoji razlog za pretpostavku da se poslovi društva ne vode pošteno ni uredno.

4. Udio tajnog člana u dobiti i gubitku

U nastavku ćemo nešto više reći o zakonskim odredbama koje se odnose na udio tajnog člana u dobiti i gubitku te računu dobiti i gubitka.

4.1. Dobit i gubitak

ističemo...

Udio tajnoga člana u dobiti i u gubitku iskazanom poslovanjem poduzetnikovog poduzeća određuje se ugovorom o osnivanju tajnog društva¹⁷.

U slučaju da udio tajnoga člana u dobiti i u gubitku nije određen ugovorom, smatrat će se da je ugovoren udio koji je primjeren konkretnim okolnostima.

ističemo...

Ugovorom o tajnome društvu može se isključiti obveza tajnoga člana da snosi gubitak iskazan poslovanjem poduzetnikovog poduzeća.

Međutim, ugovorom se ne može isključiti pravo tajnoga člana na udio u dobiti poduzetnika. Ovom prisilnom (kogentnom) zakonskom odredbom štite se interesi tajnog člana.

Naime, svrha osnivanja tajnog društva jest stjecanje dobiti pa se tajnog člana ne može isključiti od sudjelovanja u ostvarivanju svrhe samog osnivanja tajnog društva. Kako smo naveli, tajnog člana se ne može isključiti iz stjecanja dobiti, ali se ugovorom ovo pravo ipak može ograničiti. To se može učiniti ugovornim odredbama temeljem kojih je npr. tajni član isključen iz dobiti stečene temeljem određenih poslova (npr. i radi zabrane konkurencije), utvrđivanjem najniže i najviše stope dobiti tajnog člana i sl., ali u svakom slučaju tajni član ne može biti potpuno isključen od stjecanja dobiti.

ističemo...

Treba naglasiti kako tajni član nije dužan vratiti primljenu dobit radi kasnijih gubitaka poduzeća poduzetnika.

U slučaju da nije nešto drukčije ugovoreno, sukladno zakonskim odredbama smatra se kako tajni član istim udjelom sudjeluje i u gubitku i u dobiti ostvarenoj poslovanjem poduzetnikovog poduzeća¹⁸. S druge strane, ugovorom se može odrediti da sudjelovanje tajnog člana u dobiti ili gubitku bude u različitom omjeru u odnosu na njegov ulog.

U praksi bi to značilo kako se ugovorom o osnivanju tajnog društva može odrediti da tajni član sudjeluje u gubitku do jednog postotka, a u dobiti do drugog postotka u odnosu na njegov ulog. U slučaju da u

ugovoru nema takvih izričitih odredbi, kako smo naveli, tajni član sudjeluje s istim udjelom u dobiti i u gubitku poduzetnikova poduzeća.

4.2. Račun dobiti i gubitka

ističemo...

ZTD-om je određeno kako se na kraju poslovne godine utvrđuje dobit ili gubitak poduzetnikovog poduzeća, te se tajnome članu isplaćuje njegov udio u dobiti.

Dobit koja pripada tajnom članu, ako nije ugovoreno drugačije, mora mu biti isplaćena, neovisno o tome odgovara li to poduzetniku u datom trenutku. U svakom slučaju dobit se tajnom članu mora isplatiti sukladno ugovoru, jer se dobit ne pripisuje ulogu tajnog člana čak i onda ako ga ne podigne, odnosno ako mu nije isplaćen.

ističemo...

Tajni član sudjeluje u gubitku poduzetnikovog poduzeća samo do iznosa uplaćenoga uloga, odnosno do visine uloga koji se obvezao uplatiti temeljem ugovora o tajnome društvu¹⁹.

Za iznos gubitka iskazanoga poslovanjem poduzetnikovog poduzeća smanjuje se ulog tajnoga člana.

Znači kako u slučaju gubitka iskazanoga u poslovanju poduzetnikovog poduzeća, tajni član nije dužan vratiti dobit koja mu je ranije bila isplaćena, ali će se njegov udio u dobiti pripisati njegovome ulogu ako je taj zbog gubitka bio smanjen, i to sve dok se ne dosegne iznos koji se tajni član obvezao uplatiti kao ulog u tajno društvo. Pri tome, ako nije drugačije ugovoreno, iznosi obračunate dobiti koje tajni član nije naplatio ne povećavaju njegov ulog preko iznosa koji se obvezao uplatiti temeljem ugovora o osnivanju tajnog društva.

5. Prestanak tajnog društva

Razlozi za prestanak tajnog društva sadržani su u čl. 154.-155. ZTD-a, odnosno radi se o slučajevima prestanka tajnog društva po sili zakona, ili otkazom. Pri tome je podredno potrebno voditi računa i o odredbi pravila iz čl. 153. ZTD-a u vezi smrti tajnog člana.

5.1. Smrt tajnoga člana

Sukladno čl. 153. ZTD-a smrt tajnoga člana ne dovodi do prestanka tajnog društva.

5.2. Slučajevi prestanka tajnog društva

Razlozi za prestanak tajnog društva taksativno su navedeni u čl. 154. st. 1. Zakona, pri čemu je, podredno potrebno voditi računa o odredbama čl. 153. ZTD-a²⁰ i čl. 155. ZTD-a²¹. **Razlozi za prestanak tajnog društva sukladno čl. 154. st. 1. ZTD-a jesu:**

- protek vremena na koji je sklopljen ugovor o tajnome društvu;
- ostvarivanje cilja zbog kojega je sklopljen ugovor o tajnome društvu, ili ako ostvarivanje toga cilja postane nemoguće, bez obzira na to je li ugovor sklopljen na određeno ili na neodređeno vrijeme;
- smrt, ili prestanak poduzetnika koji je pravna osoba;
- ako poduzetnik prestane obavljati gospodarsku djelatnost;

¹⁹ Čl. 152. st. 2. ZTD-a.

²⁰ Vidjeti pod 5.1.

²¹ Vidjeti pod 5.3.

¹⁷ Čl. 151. st. 1. ZTD-a.

¹⁸ Čl. 151. st. 4. ZTD-a.

- otvaranje stečajnog postupka nad poduzetnikom, ili nad tajnim članom.

U navedenim slučajevima do prestanka tajnoga društva dolazi po sil zakona, osim ako je nešto drugo predviđeno ugovorom, iz čega proizlazi kako se ugovorom o osnivanju tajnog društva mogu odrediti i drugi slučajevi prestanka ovog ugovora.

5.3. Otkaz ugovora

Sukladno čl. 155. st. 1. ZTD-a, na otkaz ugovora o tajnome društvu primjenjuju se odredbe čl. 98. ZTD-a (otkaz člana), čl. 100. ZTD-a (prešutno nastavljanje društva) i čl. 101. ZTD-a (otkaz vjerovnika člana društva zbog potraživanja prema članu).

5.3.1. Otkaz ugovora na neodređeno vrijeme

Otkaz ugovora o osnivanju tajnog društva jedan je od načina prestanka tajnog društva sukladno čl. 155. st. 1. ZTD-a.

ističemo...

To znači kako se samim ugovorom o osnivanju tajnog društva može odrediti može li se ovaj ugovor, a time i samo tajno društvo, otkazati ili ne.

U suprotnom, smatra se kako je ovaj ugovor sklopljen na neodređeno vrijeme i primjenjuju se odredbe opća pravila o otkazu. Posebni načini otkaza ugovora o osnivanju tajnog društva sklopljenog na neodređeno vrijeme predviđeni su u navedenim odredbama čl. 98., 100. i 101. ZTD-a.

ističemo...

Podsjećamo, odredbom čl. 98. ZTD-a koja se, kako smo naveli, primjenjuje na otkaz ugovora o tajnom društvu na neodređeno vrijeme, predviđeno je kako u slučaju da je tajno društvo osnovano na neodređeno vrijeme svaki član društva može otkazati društveni ugovor samo s posljednjim danom poslovne godine uz otkazni rok od najmanje šest mjeseci koji mora isteći do toga dana²².

Svaki sporazum kojim bi se isključivalo pravo člana tajnog društva da otkáže ugovor, ili kojim bi mu se otežavalo to pravo je ništetan.

5.3.2. Otkaz ugovora na određeno vrijeme

ističemo...

Sukladno odredbi čl. 98. st. 2. ZTD-a, koja se, kako smo naveli²³, podredno primjenjuje i na otkaz ugovora o osnivanju tajnog društva, svaki član društva može bez otkaznoga roka otkazati ugovor o tajnome društvu i kada je on sklopljen na određeno vrijeme, ako za to postoji važan razlog.

Ništetna je odredba ugovora kojom se isključuje ovo pravo članova društva.

5.3.3. Prešutno nastavljanje društva

Na tajno društvo koje je osnovano tako da traje za vrijeme trajanja života nekoga od članova, ili na određeno vrijeme pa prešutno na-

stavi s radom, na odgovarajući se način primjenjuju odredbe čl. 98. ZTD-a²⁴ i čl. 99. ZTD-a.

5.3.4. Otkaz vjerovnika člana tajnog društva

Odredbom čl. 101. ZTD-a koja se, kako smo naveli²⁵, podredno primjenjuje na otkaz ugovora o osnivanju tajnog društva, predviđeno je kako vjerovnik člana društva koji u posljednjih šest mjeseci bezuspješno pokuša provesti ovrhu nad pokretnom imovinom člana društva i temeljem ovršne isprave zaplijeni njegov udio u društvu i prenese zahtjev za isplatom onoga što bi članu pripalo iz društva nakon što ono prestane, može otkazati ugovor o tajnom društvu šest mjeseci prije kraja poslovne godine, bez obzira na to je li društvo osnovano na određeno, ili na neodređeno vrijeme. Vjerovnik može od društva zahtijevati samo ono što bi članu pripalo nakon prestanka društva.

5.4. Obračun i dovršetak započatih poslova

ističemo...

U slučaju prestanka društva poduzetnik i tajni član sastavit će obračun, te će poduzetnik tajnome članu isplatiti njegov ulog zajedno s pripadajućom a još neisplaćenom dobiti²⁶.

Obračun se sastavlja u svim slučajevima, osim ako društvo prestaje otvaranjem stečaja nad imovinom poduzetnika. Za obračun je mjerodavan trenutak kada je nastao razlog za prestanak društva, a ne kada je u slučaju spora odluka suda postala pravomoćna.

Ovo pravilo, međutim, ne odnosi se na slučaj u kojem je tajni član dao otkaz putem suda iz važnog razloga sukladno čl. 155. st. 2. ZTD-a²⁷, u kojem slučaju je trenutak pravomoćnosti sudske odluke činjenica mjerodavna za prestanak, u ovom slučaju tajnog društva. U slučaju da ulog tajnoga člana nije bio uplaćen u cjelini, ili ako je bio smanjen zbog gubitka, tajnome članu isplatit će se dobit u dijelu u kojemu prelazi iznos uloga na koji se tajni član obvezao ugovorom o osnivanju tajnog društva²⁸. Znači, temelj za obračun dobiti je ugovoreni ulog tajnog člana.

ističemo...

U slučaju da tajni član nije uplatio ulog u cijelosti, dobit se tajnom članu ne isplaćuje sve dok se iz dobiti tajnog člana ne podmire njegove obveze na uplatu ugovorenog uloga do visine ugovorenog iznosa uloga.

S druge strane, kod smanjenja uloga tajnog člana radi gubitka poduzeća poduzetnika, najprije se iz naknadne dobiti dodaje potreban iznos da bi se postignuo ugovoreni iznos uloga prethodno smanjenog uslijed gubitka poduzeća. Tek nakon toga se tajnom članu isplaćuje preostali iznos stečene dobiti.

Ulog i udio u dobiti tajnome članu isplaćuju se u novcu, osim ako ugovorom o osnivanju tajnog društva nije određeno nešto drugačije²⁹. Poslovi koji nisu bili dovršeni u času prestanka društva, dovršit

24 Vidjeti pod 5.3.1.

25 Ibid.

26 Čl. 156. st. 1. ZTD-a.

27 Vidjeti pod 5.3.2.

28 Čl. 156. st. 2. ZTD-a.

29 Čl. 156. st. 3. ZTD-a.

22 Čl. 98. st. 1. ZTD-a.

23 Vidjeti pod 5.3.

će se sukladno odredbama ugovora o osnivanju tajnog društva i sukladno odredbama čl. 148.-157. ZTD-a.

5.5. Prava tajnog člana u slučaju stečaja poduzetnika

ističemo...

U slučaju stečaja poduzetnika, tajni član društva ima glede prava na povrat svoga uloga položaj stečajnog vjerovnika, ali samo u odnosu na onaj dio uloga koji prelazi iznos njegovoga udjela u gubitku³⁰.

Tajni član dužan je u stečajnu masu uplatiti ulog na koji se obvezao ugovorom, ali samo u dijelu u kojemu ga već nije uplatio i u dijelu u kojemu sudjeluje u snošenju gubitka iskazanoga poduzetnikovog poduzeća.

U nastavku dajemo primjer ugovora o osnivanju tajnog društva. Obzirom da je ovaj ogleđni primjer upućen i osobama koje nisu pravne struke, ugovor radi jasnoće sadrži i odredbe koje sadrže dio zakonskih odredbi, pri čemu ističemo kako zakonske odredbe inače nije nužno potrebno ponavljati u sadržaju ugovora.

Primjer – Ugovor o osnivanju tajnog društva

ABEBE d.o.o. za poslovno savjetovanje, Zagreb, Velika ulica 122d, OIB 32323232340, koje zastupa član uprave Smiljan Smiljanić (u nastavku teksta: Poduzetnik)

i
MARIJO MARIJIĆ iz Karlovca, Ulica proljeća 221, OIB 93939393993 (u nastavku teksta: Tajni član)
dana 29. studenog 2021. sklapaju sljedeći

UGOVOR O OSNIVANJU TAJNOG DRUŠTVA

I. Uvodne odredbe

Članak 1.

Ugovorne strane suglasno utvrđuju da je Poduzetnik osoba ovlaštena za zastupanje i jedini imatelj poslovnog udjela trgovačkog društva ABEBE d.o.o. za poslovno savjetovanje, Zagreb, Velika ulica 122d, koje je upisano je u sudski registar Trgovačkog suda u Zagrebu pod brojem MBS 098898989 te registrirano za obavljanje djelatnosti trgovine (u nastavku teksta: Društvo), a u naravi djelatnost obavlja prodajom u prodavaonicama na području svih županija u Republici Hrvatskoj.

Članak 2.

Ugovorne strane, nadalje, suglasno utvrđuju kako je Tajni član fizička osoba koja raspolaže novčanim sredstvima koja namjerava uložiti u Poduzetnika radi stjecanja dobiti, osnivanjem tajnog društva, bez isticanja njegovog imena u javnosti, uključujući i odgovarajuće javne registre i evidencije u koje je Poduzetnik obavezan se upisati, ili koje evidencije vode državna tijela.

II. Predmet ugovora

Članak 3.

Temeljem ovog Ugovora o osnivanju tajnog društva (u nastavku teksta: Ugovor), Poduzetnik i Tajni član osnivaju tajno društvo

u cilju unaprijeđenja poslovanja Poduzetnika i ostvarivanja zajedničke dobiti.

III. Ulog tajnog člana

Članak 4.

Ugovorne strane suglasno utvrđuju kako Tajni član ulaže u tajno društvo imovinski ulog u novcu u iznosu od 100.000,00 (slovima: stotisuća) kuna, koji uplaćuje Poduzetniku na žiro račun br. 6211117217, IBAN HR9654601003214509900 koji se vodi kod Prve kreditne investicijske banke d.d. Zagreb istovremeno s potpisom ovog Ugovora, što dokazuje uplatnicom koja se nalazi u prilogu ovog Ugovora i čini njegov sastavni dio.

Uplatom uloga iz stavka 1., Tajni član stječe pravo sudjelovanja u dobiti i gubitku društva na način i u opsegu utvrđenom ovim Ugovorom.

IV. Sudjelovanje tajnog člana u dobiti i gubitku

Članak 5.

Dobitak i gubitak utvrđuje se usvajanjem godišnjih financijskih izvješća o poslovanju Poduzetnika.

Ugovorne strane, nadalje, suglasno utvrđuju kako Tajni član ima pravo na isplatu dobiti iz poslovanja Poduzetnika svake poslovne godine, u novcu, najviše do iznosa njegovog uplaćenog uloga iz članka 4. stavka 1. ovog Ugovora, koji je eventualno umanjen u slučaju sudjelovanja Tajnog člana u gubitku Društva sukladno stavku 3. ovog članka.

Eventualna dobit isplaćuje se Tajnom članu najkasnije do 30. rujna tekuće kalendarske godine za prethodnu poslovnu godinu na žiro račun br. 6211117333, IBAN HR9654601003434509900 koji se vodi kod Druge komercijalne banke d.d. Karlovac.

Tajni član sudjeluje u eventualnom gubitku iz poslovanja Poduzetnika najviše do iznosa 5.000,00 (slovima: pettisuća) kuna za svaku poslovnu godinu, na način da se za iznos gubitka umanjiti njegov ulog iz članka 4. stavka 1. ovog Ugovora.

V. Nastupanje u pravnom prometu i vođenje poslova Društva

Članak 6.

U pravnom prometu i u odnosu prema trećima, Poduzetnik nastupa u svoje ime i isključivi je nositelj prava i obveza tajnog društva.

Članak 7.

Poduzetnik samostalno vodi poslove Društva i donosi odluke iz redovnog poslovanja.

Za donošenje odluka koje prelaze okvire redovnog poslovanja ili koje su od iznimnog značenja za Društvo (npr. promjena djelatnosti Društva, povećanje ili smanjenje temeljnog kapitala Društva, ili statusne promjene), Poduzetnik mora dobiti suglasnost Tajnog člana.

U slučaju da se Tajni član ne očituje o traženoj suglasnosti u roku od 3 (slovima: tri) dana smatra se da je suglasnost dana.

U slučaju da Tajni član uskrati suglasnost, a poduzetnik ipak poduzme neku radnju za koju je bila potrebna suglasnost, Tajni član može raskinuti ugovor te ima pravo na naknadu pretrpljene štete.

VI. Pravo nadzora

Članak 8.

Tajni član ima pravo nadzora poslovanja Društva, a Poduzetnik mu je u tu svrhu dužan omogućiti uvid u poslovne knjige i financijsku dokumentaciju društva.

U slučaju da Poduzetnik odbije Tajnom članu omogućiti uvid u dokumentaciju iz stavka 1. Tajni član može svoje pravo ostvariti putem suda.

Tajni član je obavezan sve podatke koje sazna na ovaj način čuvati kao poslovnu tajnu, a u suprotnom Poduzetnik pridržava pravo na otkaz ovog Ugovora i naknadu pretrpljene štete.

VII. Prijenos uloga Tajnog člana na treće osobe

Članak 9.

Ugovorne strane suglasno utvrđuju kako Tajni član može svoj ulog u tajnom društvu prenijeti na treću osobu samo uz pisanu suglasnost Poduzetnika.

Suglasnost se daje za točno određenu osobu i vrijedi 6 (šest) mjeseci od dana izdanja suglasnosti.

VIII. Trajanje društva

Članak 10.

Društvo je osnovano na određeno vrijeme do 30. studenog 2026. kao zadnjeg dana važenja ovog Ugovora.

IX. Prestanak društva

Članak 11.

Tajno društvo prestaje istekom vremena iz članka 10. ovog Ugovora.

Tajno društvo može prestati iz bilo kojeg razloga utvrđenog Zakonom o trgovačkim društvima.

Članak 12.

Svaka ugovorna strana može otkazati ovaj Ugovor pisanim otkazom dostavljenom drugoj ugovornoj strani poštom preporučeno s povratnicom, uz otkazni rok od 6 (šest) mjeseci prije isteka poslovne godine.

U slučaju prestanka tajnog društva sastavlja se obračun poslovanja, a Poduzetnik Tajnom članu mora isplatiti njegov ulog i pripadajuću dobit u roku iz stavka 3.

Ako je tajno društvo prestalo tijekom poslovne godine, tajnom članu pripada dio dobiti za tu poslovnu godinu, a sukladno obračunu poslovanja i razmjerno broju mjeseci u godini prije prestanka tajnog društva.

Članak 13.

Svaka ugovorna strana može otkazati ovaj Ugovor bez otkaznog roka u sljedećim slučajevima:

- onemogućavanje prava nadzora Tajnom članu;
- obavljanje konkurentne djelatnosti od strane Poduzetnika (zakonskog zastupnika Društva) čime se umanjuje dobit Poduzetnika i tajnog društva.

X. Komunikacija između ugovornih strana

Članak 14.

Ugovorne strane suglasno utvrđuju da se njihova komunikacija iz ovog Ugovora obavlja telefonom, elektroničkom poštom na adrese koje svaka ugovorna strana dostavlja drugoj poštom preporučeno s povratnicom te na drugi način utvrđen ovim Ugovorom.

XI. Poslovna tajna

Članak 15.

Ovaj Ugovor, kao i svi poslovni podaci koje bilo koja ugovorna strana sazna u njegovom izvršenju smatra se poslovnom tajnom te je objavljivanje i/ili priopćavanje javnosti i trećim osobama tih podataka zabranjeno svakoj ugovornoj strani.

XII. Ugovorna kazna i ovršna klauzula

Članak 16.

Ugovorne strane suglasno utvrđuju da za postupanje bilo koje ugovorne strane suprotno odredbama ovog Ugovora, ugovorna strana koja postupa suprotno odredbama ovog Ugovora drugoj ugovornoj strani mora platiti ugovornu kaznu u iznosu 5 (slovima: pet) posto iznosa uplaćenog uloga Tajnog člana.

Ugovorna strana koja je oštećena postupanjem druge ugovorne strane protivno odredbama ovog Ugovora ima pravo i na naknadu štete.

Ugovorne strane suglasno utvrđuju da će dodatkom (aneksom) ovom Ugovoru odrediti ovršnu klauzulu radi osiguranja potraživanja iz ovog Ugovora.

XII. Prijelazne i završne odredbe

Članak 17.

Ovaj Ugovor, kao i njegove izmjene i dopune, moraju biti u pismenom obliku, solemniziran od strane javnog bilježnika.

Troškove solemnizacije iz stavka 1. ugovorne strane snose na jednake dijelove.

Članak 18.

Ovaj ugovor je sastavljen u 1 (slovima: jednom) primjerku.

Svaka ugovorna strana ima pravo na 3 (slovima: tri) ovjerena prijepisa ovog Ugovora.

Poduzetnik:

Smiljan Smiljanić

Tajni član

Marijo Marijić

Prilog:

- 1) Potvrda o uplati uloga u iznosu 100.000,00 kuna od strane Tajnog člana na žiro račun Poduzetnika br. 6211117217, IBAN HR9654601003214509900 koji se vodi kod Prve kreditne investicijske banke d.d. Zagreb.

6. Tajno društvo i upis u Registar stvarnih vlasnika

U praksi se postavlja i pitanje odnosa obveze upisa u Registar stvarnih vlasnika sukladno odredbama Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma³¹ (u nastavku teksta: ZSPNFT) te Pravičnika o Registru stvarnih vlasnika³² (u nastavku teksta: Pravilnik).

ističemo...

Odmah treba istaknuti kako pravna osoba koja u svojoj imovini ima ulog tajnog člana ne dostavlja u Registar stvarnih vlasnika (u nastavku teksta: Registar) podatak o tajnom članu s kojim je sklopljen ugovor o osnivanju tajnog društva.

U Registar se dostavljaju podaci o stvarnom vlasniku.

Podsjećamo kako je sukladno odredbama ZSPNFT i Pravilnika stvarni vlasnik pravne osobe uvijek fizička osoba. S druge strane, tajni član uopće ne mora biti fizička osoba. Kako to proizlazi iz odredbi ZTD-a ni poduzetnik ne mora uvijek biti trgovačko društvo.

Tajni član ne može ostvarivati ni kontrolni položaj u upravljanju imovinom poduzetnika u smislu odredbi ZSPNFT-a i Pravilnika. Na-

31 Nar. nov., br. 108/17 i 39/19.

32 Nar. nov., br. 53/19 i 1/20.

